

*Т. В. Весна
Україна, Одеса, ОНУ ім. І. Мечникова*

**ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ МУЛЬТИКУЛЬТУРНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ
ЗДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ»**

Сьогодні однією з найважливіших проблем розвитку освіти є формування мультикультурної компетентності майбутніх фахівців, їхнього творчого й критичного мислення, умінь ефективно співпрацювати з іншими в широкому соціальному контексті, про що наголошували В. Андрущенко, С. Гончаренко, В. Кремень, М. Князян.

Як відомо [2-4], термін «мультикультурний» відбиває диверситивні культурні надбання студента; в свою чергу, «культура» є синтезом норм, духовних цінностей, результатів матеріального виробництва певного суспільства. В довідкових джерелах [2] феномен «культура» розкривається як «сукупність практичних, матеріальних і духовних надбань суспільства, що відображають історично досягнутий рівень розвитку суспільства й людини і втілюються у результатах продуктивної діяльності» [2: 182]. З позиції О. Коджаспірова, Г. Коджаспірової культура свідчить про рівень розвитку творчих сил та здібностей людини. В контексті освіти культура є її змістовим аспектом, джерелом знань про природу й суспільство, а також важливим засобом

виховання моральних цінностей, емоційно-вольової сфери особистості.

Останнім часом пріоритетного значення набуває проблема формування культурного плюралізму студентів, що актуалізує необхідність виховання мультикультурності як визнання рівноцінності та рівноправ'я всіх етнічних груп, котрі складають структуру будь-якого суспільства. Науковці [1-5] наполягають на використанні мовної та етнічної різноманітності суспільства задля розширення наукового світогляду, творчого потенціалу особистості, її ерудиції, соціальної та комунікативної компетентності. Вивчення наукових джерел свідчить, що в зарубіжному досвіді увагу дослідників привертає проблема формування інтеркультурної компетентності. Наприклад, аналіз професійної підготовки майбутніх учителів у Іспанії дозволив А. Смирновій виокремити такі напрями розкриття цієї проблеми: організаційно-методичний, лінгвістично-культурологічний, соціально-комунікативний, що відображають систему дидактичних, мовленнєвих, культурологічних, соціально-економічних аспектів становлення демократичного мультиетнічного соціуму. Г. Алтухова, О. Бондаревська, Е. Хакімов наголошують на тому факті, що сьогодні в Західній Європі активно розвивається така наукова галузь, як «мігрантська педагогіка», провідними моделями якої є асиміляція, інтеграція, полікультурна, антирасистська, міжкультурна освіта.

Здійснюючи професійну підготовку майбутніх філологів, учителів іноземних мов, є доцільним використовувати вимоги експертів ОЕСР щодо змісту та структури полікультурної компетентності, в центрі якої — толерантність, гнучкість, мобільність, етичність, людяність, взаємоповага, загальна культура, почуття гумору, вміння поважати думки інших. Окреслені якості полягають в основі ключової компетентності «вміння функціонувати в соціально гетерогенних групах». В

нашому дослідженні ми дотримуємося позиції М. Князян щодо необхідності класифікації всіх аспектів виявлення мультикультурної компетентності за такими провідними напрямами соціально-історичної еволюції суспільства: економічний, політичний, правовий, історичний, мистецтвознавчий, освітній, екологічний. Окрім цього, набуває значення формування ціннісних орієнтацій особистості, системи її інтересів щодо культурної спадщини та традицій інших народів, умінь оперувати значним обсягом інформації про диверситивність соціуму. А, отже, структуру мультикультурної компетентності складають такі компоненти, як мотиваційно-ціннісний та інформаційно-діяльнісний. Мотиваційно-ціннісний компонент відображає моральні й етичні норми, життєві цінності певного суспільства, взаємовідносини у багатоетнічному просторі, особливості міжкультурного спілкування. Інформаційно-діяльнісний компонент мультикультурної компетентності віддзеркалює знання студентів про політичну систему країни, її державний устрій, соціально-економічний розвиток, релігійні цінності певного народу, різні види мистецтва, екологічні проблеми, характер взаємодії людини й природи [1-5]. При цьому пізнавально-творчими діями, за допомогою яких здійснюється засвоєння даної інформації, виступають наступні: порівняння різних наукових думок, їхній багатоаспектний аналіз, широка інтерпретація, розробка засобів розв'язання проблем мультикультурного характеру, аргументація власної позиції.

Як наголошують науковці, серед практичних умінь, котрі утворюють стрижень інформаційно-діяльнісного компонента, важливими є розробка майбутнім учителем «системи оптимізації навчального просування кожного учня в контексті мультиетнічного інтегрованого середовища з максимальним врахуванням накопиченого ним полікультурного досвіду. У цьому розрізі є доцільним забезпечення множинності педагогічних заходів, що надають можливість використання

потенціалу культурної спадщини учнів задля виховання в них міжкультурного та міжетнічного взаємопорозуміння, взаємоповаги, неупередженості» [3: 100]. Навчальні дисципліни лінгвістичного циклу мають значний потенціал щодо формування мультикультурної компетентності майбутніх фахівців, оскільки в їхньому змісті закладені не лише суто мовознавчі проблеми («Лексикологія», «Стилістика», «Теоретична граматика», «Теоретична фонетика»), але й методичні («Методика навчання іноземних мов», «Методика викладання іноземних мов у вищій школі», «Основи педагогічної майстерності»), історичні («Історія мови»), літературні («Історія зарубіжної літератури»). Більш того, саме «Історія мови» концентрує в собі інформацію щодо політичного, економічного, соціального розвитку країни, оскільки події цього порядку й зумовлюють взаємовплив культур та мов та їхній взаєморозвиток.

У процесі викладання «Історії французької мови», такого її розділу, як «Історична лексикологія», з метою формування мультикультурної компетентності нами були впроваджені завдання пошуково-творчого характеру. Нижче наведемо деякі з них:

Завдання № 1. Визначити вплив галльського субстрату на розвиток лексики французької мови.

Завдання №2. Розкрити шляхи розвитку у вульгарній латині запозичень з давньогрецької мови.

Завдання №3. Виявити напрями впливу християнської латини на французьку мову в різні епохи.

Завдання №4. Проаналізувати внесок германців у становлення лексики французької мови.

Завдання №5. Дослідити наукову позицію А. Доза щодо запозичень з німецької, італійської, англійської мов.

Завдання №6. Охарактеризувати таке явище, як асиміляція запозичень, окреслити провідні тенденції її виявлення у французькій мові.

Завдання №7. Проаналізувати історичні етапи та характер взаємовпливу різних культур на прикладі запозичень з арабської та новогрецької мов.

Отже, проведене нами дослідження дозволяє стверджувати, що мультикультурна компетентність складається з мотиваційно-ціннісного та інформаційно-діяльнісного компонентів, активізувати формування яких є можливим на заняттях з «Історії французької мови» шляхом упровадження завдань пошуково-творчого характеру. Такий підхід дозволяє виховувати відкритість особистості до інших культур, інтерес до них, гуманізм, толерантність, неупередженість, розвиває здатність до міжкультурного діалогу, соціальну зрілість, креативність.

Література

1. Андруїценко В. *Університетська освіта: тенденції змін* / В. Андруїценко // *Вища освіта України*. - 2012. - № 2. - С. 5-15.
2. Гончаренко С. *Український педагогічний словник* / С. Гончаренко. - К.: Либідь. 1997. - 376 с.
3. Князян М. О. *Системи формування самостійно-дослідницької діяльності майбутніх учителів іноземних мов у процесі ступеневої підготовки: дис. ... доктора пед. наук: 13.00.04* / Князян Маріанна Олексіївна. - Ізмаїл, 2007. — 445 с.
4. Коджаспирова Г. М. *Педагогический словарь* / Г. М. Коджаспирова, А. Ю. Коджаспиров. - М.: Издательский центр «Академия», 2001. — 176 с.
5. Кремень В. Г. *Трансформації особистості в освітньому просторі сучасної цивілізації* / В. Г. Кремень // *Педагогіка і психологія*. - 2008. - № 2 (59). - С. 5-14.